

Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Reforms kommentarer til NOU 2009:5 Farskap og annen morskap

Reform – ressursenter for menn vil med dette kommentere Farskapsutvalgets forslag til endringer i barnelovens kapitler om foreldreskap. Farskapsutvalget setter fokus på viktige problemstillinger knyttet til barns (og fedres) rettigheter i en tid preget av stort og økende mangfold i familie- og samlivsformer. Reform vil legge hovedvekt på forslagene knyttet til spørsmålene om hvorvidt *det biologiske prinsipp best ivaretar alle barns beste interesser*, samt hvorvidt ”*pater est*”-regelen bør beholdes og eventuelt utvides. Disse spørsmål ligger begge tett opp til Reforms daglige virke og mandat.

Først vil Reform kommentere nødvendigheten av barneperspektivet eller ”barnets beste” som utgangspunkt for diskusjonene om barns rett på far og fedres rettigheter og plikter vis a vis barn. Det er absolutt nødvendig å ta som utgangspunkt at vi her snakker om *barns rett* til å ha god og omsorgsfull kontakt med foreldre. Det er videre viktig å ha øye for at prinsippet om likestilte foreldreskap også vil være en innfrielse av barns rettigheter, og ikke står i motsetning til dette. Barn har rett til og best av å ha god og omsorgsfull kontakt med *foreldre*, ikke kun med mor. Dette er noe vår kontakt med fedre imidlertid viser ikke er en realitet for alle norske barn, også på tross av anerkjente farskap. At far er en viktig og naturlig omsorgs- og ansvarsperson overfor barn er derfor viktig å få slått fast og forankret i et oppdatert og moderne lovverk. Likestilte foreldreskap er forenlig med barns beste.

”Nye” farskap versus biologi

Det er viktig at lov- og regelverk gjenspeiler samtidens familiestrukturer og foreldreskapspraksiser. Alternative familieløsninger til kjernefamilien (basert på det heterofile ekteskapet) må derfor integreres i et redigert lovverk.

Reform mener at likestilling av ulike typer foreldreskap er viktig for å bygge en god farskapskultur blant menn i Norge. Fedre som ønsker å yte omsorg og ta ansvar for barn, bør få muligheter tilrettelagt for seg på tvers av (grad av) biologisk knytning til barnet. Omsorg må være et nøkkelbegrep i diskusjoner om foreldreskap, samt en forståelse av at ikke-biologiske foreldre kan være like gode omsorgs- og ansvarspersoner i barns liv som biologiske foreldre. Foreldreskap er en relasjon som bygges gjennom omsorg, aktivitet og bruk av tid sammen med barn, og kan bygges og utvikles fra ulike utgangspunkter. Barns rett til kunnskap om og kontakt med biologiske foreldre behøver ikke stå i konflikt med barns rett til daglig omsorg fra foreldre som eventuelt ikke er biologisk knyttet til dem. Innsyn i og kontakt med biologiske foreldre kan nettopp rede grunnen for gode relasjoner med også andre omsorgspersoner, som steforeldre eller andre ikke-biologisk relaterte voksenpersoner. Der hvor eventuelle konflikter oppstår mellom biologiske foreldre og ikke-biologiske foreldre, må det imidlertid være klare spilleregler for konflikthåndtering til beste for barnets interesser. Dersom vi tar barns beste og barns rett til en omsorgsfull familiesituasjon som utgangspunkt, åpner dette for ulike løsninger der biologi inngår som ett blant flere grunnlag for fordeling av rettigheter og plikter vis a vis barnet.

Farskapsutvalgets forslag til endringer - erklæring i stedet for erkjennelse av farskap, innføring av ny bestemmelse som gir barnet rett til kunnskap om sin genetiske far, oppheving av kravet om kjent donor ved assistert befruktning i utlandet og foreldres rett til å reise sak for å fastsette samvær med barnet ved eks fradømt farskap - synes samlet sett å styrke et mangfoldig farskap. Men det er fortsatt langt igjen til et likeverdig foreldreskap mellom fedre og mødre med utgangspunkt i barnets beste, særlig etter Farskapsutvalgets forslag om videreføring av gjeldende rett på andre vesentlige områder i lovgivningen.

”Pater est”-regelen

Spesielt med økningen av barnefødsler blant heterofile samboere ser vi at dagens ”pater est”-regel virker ekskluderende. ”Pater est” -regelen skal sikre barn et direkte bånd til far, og er et viktig grunnlag for å bygge en selvstedig relasjon mellom far og

barn. Framfor å fjerne ”pater est” -regelen, vurderer Reform det slik at ”pater est” -regelen er til beste for barn også i familier med samboende foreldre og dermed også bør inkludere disse. Å så tvil om alle fedres farskap vil neppe være til barns beste. En utvidelse av gruppen fedre som må tilkjempe seg juridisk farskap vil dessuten styrke presumpsjonen som allerede er innarbeidet i både lovverk og praksisfelt om at mor er den naturligste og beste omsorgspersonen for barn, noe Reform mener vil sende feil signaler til norske foreldre og svekke barns rett til å ha en far. I dagens lovverk kan det se ut som om mor er noe man *er*, mens far er noe man *må gjøre seg fortjent til* og/eller rent faktisk *kan velge bort* dersom man ønsker det – noe Reform mener har negative konsekvenser både for menns selvforståelse som omsorgspersoner og for likestillingen mellom kjønnene mer generelt, og ikke minst for barns rett til både mor og far.

Reform mener en naturlig konsekvens av å ta barns rettigheter som utgangspunkt er å åpne for å inkludere nye grupper fedre (slik som samboende fedre og ikke-biologiske medfedre) i ”pater est” -regelen, ikke å ekskludere alle ikke-gifte. Barns rett til foreldre må ligge som rettesnor for lovverk og offentlig tilrettelegging for foreldreskap preget av omsorgsfull og ansvarsfull relasjonsbygging på både biologiske og ikke-biologiske grunnlag til beste for barn, familier og samfunn.

Det er derfor skuffende at Farskapsutvalget velger å videreføre dagens pater est-regel uten å inkludere samboende foreldre, særlig når begrunnelsen baseres på praktiske problemer knyttet til dokumentasjon av at samboerskapet faktisk eksisterer.

Oslo, 15.8.2009

Ulf Rikter-Svendsen, daglig leder